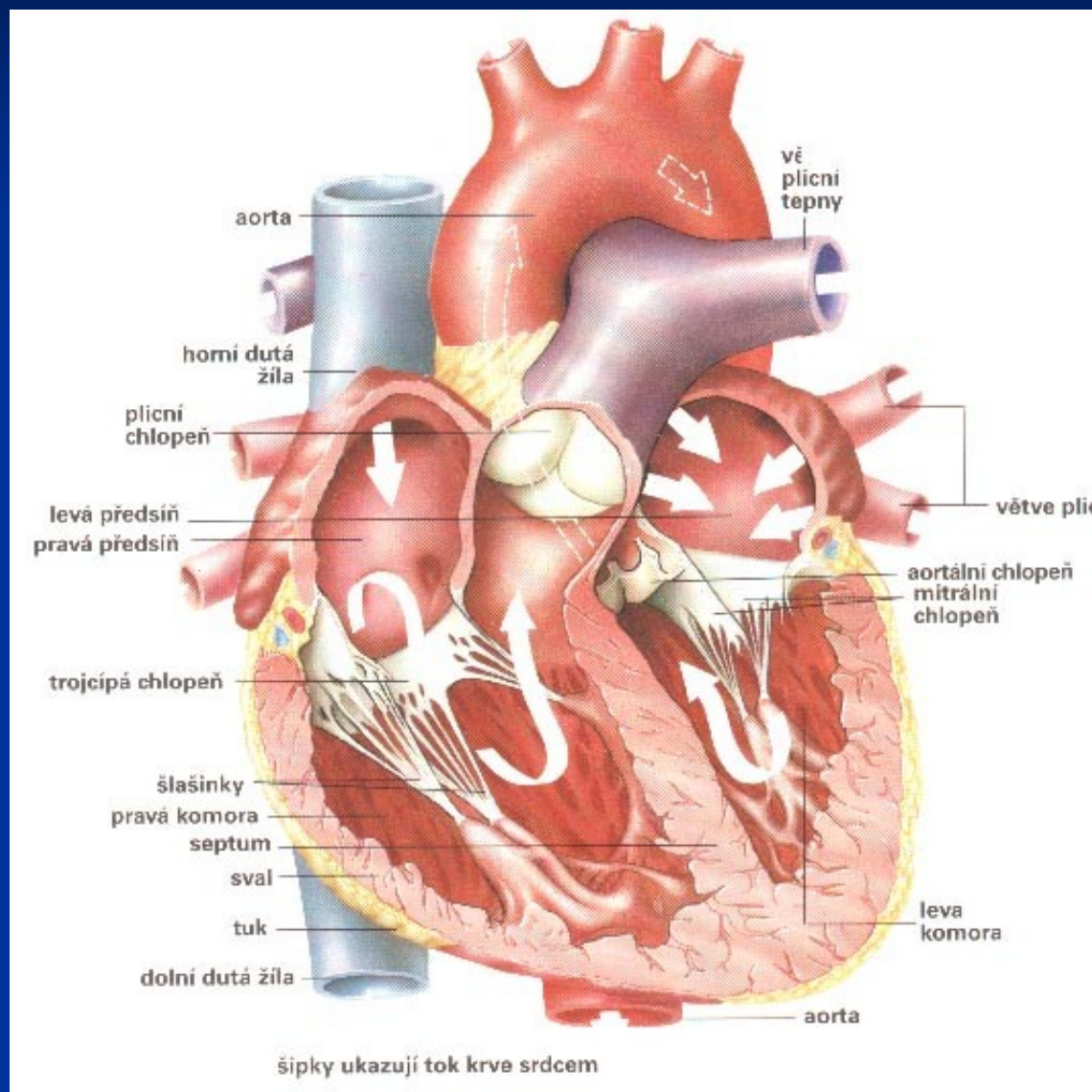

Hypertenze, ischemická choroba srdeční

10 nejzávažnějších interakcí mezi léčivý (2002)

Warfarin – NSA

Warfarin -sulfonamidy

Warfarin – makrolidová antibiotika

Warfarin – chinolonová antibiotika

Warfarin – fenytoin

ACE-inhibitory – draslíkové suplementy

ACE-inhibitory – spironolakton

Digoxin – amiodaron

Digoxin – verapamil

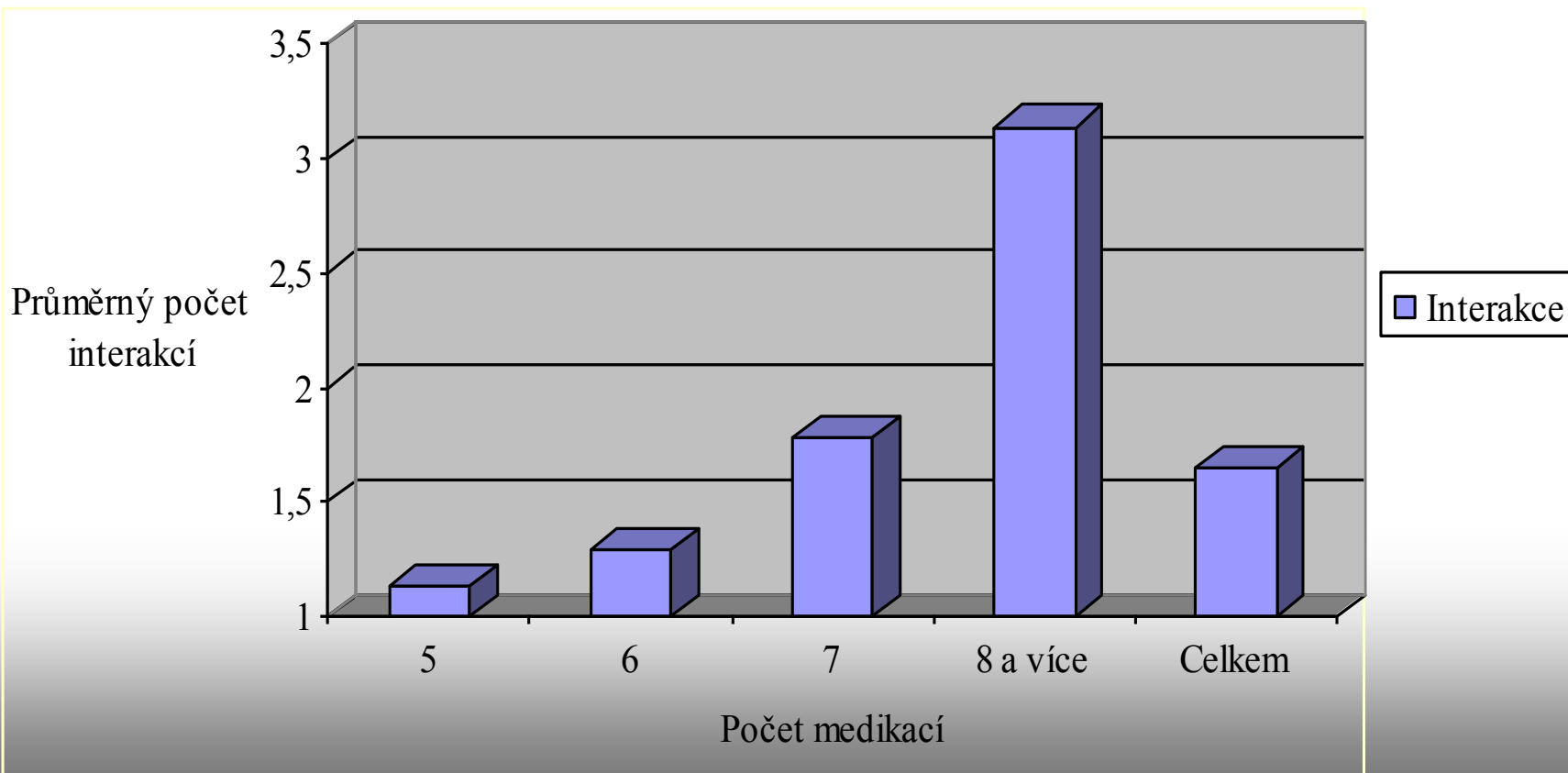
Teofylin – chinolonová antibiotika

10 nejčastěji předepisovaných léčiv

1. hydrochlorothiazid
2. kyselina acetylsalicylová
3. amilorid
4. metoprolol
5. furosemid
6. alopurinol
7. isosorbid–mononitrát
8. etofylin
9. pentoxifylin
10. perindopril

Interakce u pacientů užívajících více léčiv

Průměrný počet zachycených interakcí v celém souboru

Hypertenze

■ Primární hypertenze

- arteriální hypertenze bez zjistitelné příčiny
- častější

■ Sekundární hypertenze

- hypertenze vyvolaná jinou příčinou
- feochromocytom, Cushingův syndrom, primární aldosteronismus, onemocnění ledvinného parenchymu, renovaskulární choroba

Hodnoty krevního tlaku

Krevní tlak (mm Hg)

Optimální <120 a <80

Normální <130 a <85

Zvýšený normální 130–139 nebo 85–89

Hypertenze

Stadium 1: 140–159 nebo 90–99

Stadium 2: 160–179 nebo 100–109

Stadium 3: 180 nebo 110

Měření krevního tlaku

1. Vyšetřovaný by měl sedět s opřenými zády a obnaženými pažemi podepřenými ve výši srdce.
2. Půl hodiny před měřením vyšetřovaný nemá kouřit a konzumovat kofein.
3. Pět až deset minut před měřením má být vyšetřovaný v klidu.
4. Tlak měřte nejméně dvakrát po dvouminutové přestávce, a vypočtete průměr naměřených hodnot.
5. Předcházející krok opakujte, jestliže se naměřené hodnoty vzájemně lišily o více než 5 mm Hg.

Typy tonometrů

COPYRIGHT PEARS HEALTH CYBER

Měření tlaku tonometrem

Při obvodu paže pod 33 cm používáme zpravidla manžetu šíře 12 cm, u paže s obvodem 33 - 41 cm manžety široké 15 cm a u paže nad 41 cm je vhodná šíře manžety 18 cm.

Existuje také několik různých délek manžety – vybírají se rovněž podle obvodu paže.

Látky, které mohou vyvolat nebo zhoršit hypertenzi

- Kortikosteroidy
- Antidepresiva (inhibitory MAO, tricyklická)
- Ciklosporin
- Estrogeny (substituční léčba, HA)
- Sympatomimetika (celková i lokální !!!)
- NSAIDS
- Některé drogy (kokain, extáze)
- Minerální vody z vysokým obsahem sodíku

Rizikové faktory

1. Alkohol
2. Nadváha
3. Kouření
4. Tělesná aktivita
5. Dyslipidémie a diabetes mellitus
6. Vysoký příjem sodíku

6. Příjem sodíku

Existuje korelace mezi příjmem sodíku a výškou krevního tlaku. Jednotlivci mohou reagovat na omezení příjmu sodíku různým způsobem. Černoši, starší pacienti, hypertonici a diabetici bývají na změny obsahu sodíku v potravě citlivější.

Zjistěte, zda ošetřující lékař navrhl omezení příjmu soli. V kladném případě poradte, jakým způsobem toho lze dosáhnout.

Náhražky soli doporučujte pouze se souhlasem lékaře, protože často obsahují příliš mnoho draslíku.

Optimální denní příjem sodíku odpovídá přibližně jedné kávové lžičce soli (asi 6 g chloridu sodného nebo 2,4 g sodíku) nebo ještě menšímu množství.

Pozitivní faktory - draslík

Vysoký obsah **draslíku** v dietě může zlepšovat kontrolu krevního tlaku nebo chránit před vznikem hypertenze; při nedostatku draslíku se krevní tlak může zvyšovat.

Zjistěte, zda nemocný užívá lék, který snižuje (například thiazidové diuretikum) nebo zvyšuje (např. inhibitor ACE, antagonist receptorů angiotenzinu II) hladinu draslíku nebo zda by jeho tělesný stav mohl zvyšovat riziko hyperkalémie (např. při poruše ledvin). Zjistěte, zda lékař sleduje pacientovu hladinu draslíku. V případě potřeby může lékař hladinu draslíku zvyšovat jeho přívodem nebo úpravou diety.

!!! Náhračky soli používejte jen se souhlasem lékaře, neboť často obsahují draslík.

Pozitivní faktory – vápník, hořčík

Existují údaje naznačující, že vápník a/nebo hořčík by mohl krevní tlak snižovat, definitivní závěry však tyto nálezy neumožňují a nebyla tato skutečnost doložena rozsáhlejší studií.

!!! U nemocných s narušenou ledvinnou funkcí však hořčíkové přípravky používejte opatrně vzhledem k nebezpečí akumulace hořčíku, která může vyvolat poruchy srdečního vedení.

Pozitivní faktory – chróm

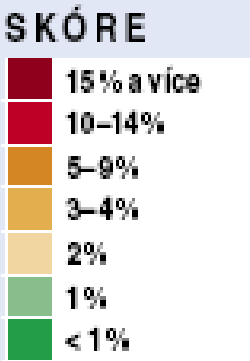
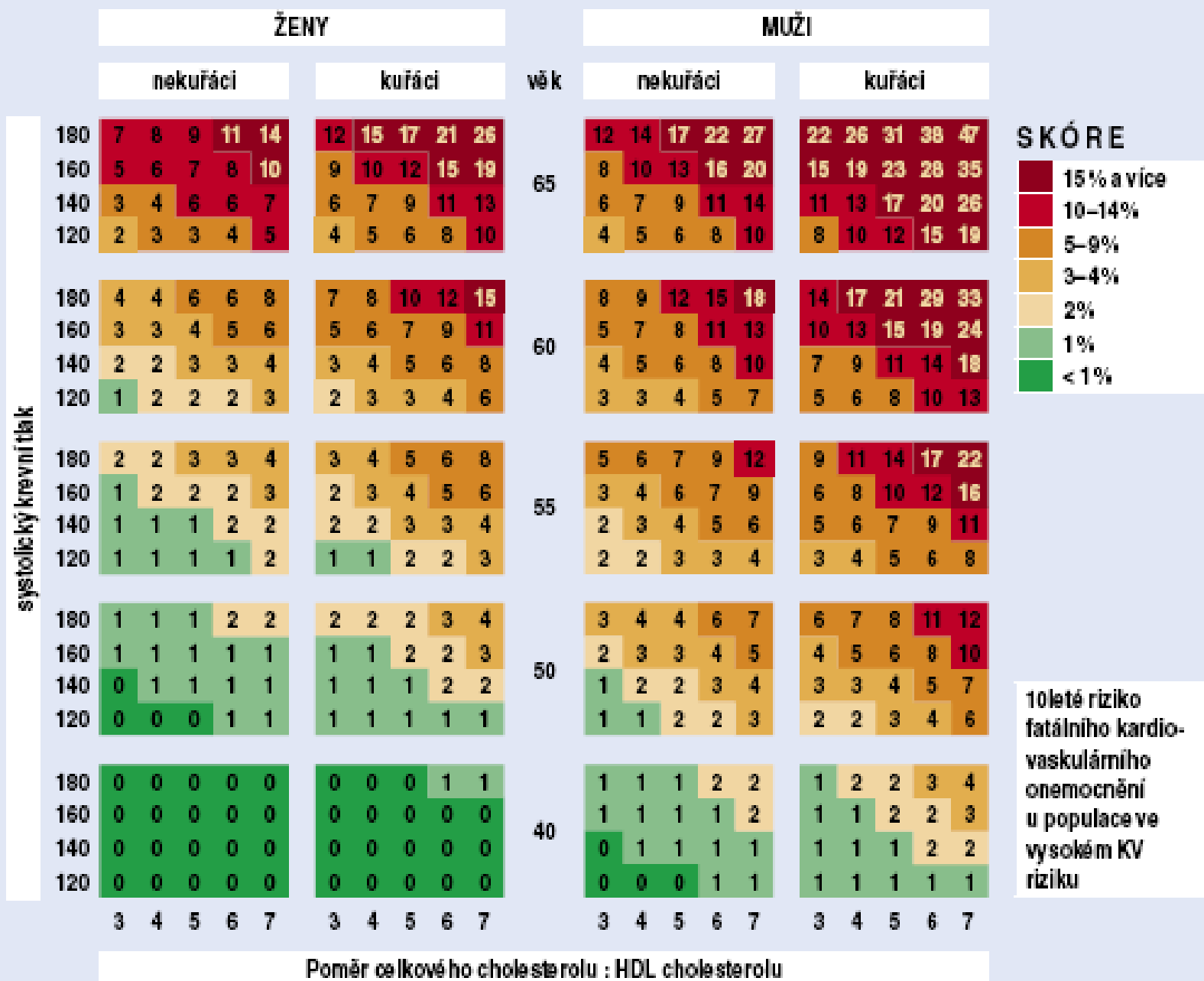
V některých pracích se objevuje doporučení na zvláštní přísun chrómu, jako prevence DM a aterosklerózy. Toto doporučení však nebylo definitivně vědecky prokázáno.

Zjišťování rizika vzniku KVN

K určení rizika vzniku KVN byl vytvořen nový model založený na výsledcích mortalitních evropských studií – projekt SCORE. Pomocí tohoto systému se určuje absolutní riziko určitého jedince pro vznik fatálních KV příhod, tj. pravděpodobnost (%) fatální KVN v následujících deseti letech.

Tabulky zahrnují následující rizikové faktory: pohlaví, věk, kouření, systolický krevní tlak a buď plazmatickou hladinu celkového cholesterolu nebo poměr celkový/HDL-cholesterol. Pro muže – diabetiky by mělo být zjištěné riziko navíc násobeno dvěma a pro ženy – diabetičky dokonce čtyřmi.

Pro oblasti s vysokým rizikem pro KVN

10leté riziko fatálního kardio-
vaskulárního onemocnění u populace ve vysokém KV riziku

Poměr celkové ho cholesterolu : HDL cholesterolu

ANTIHYPERTENZNÍ LÉČBA V TĚHOTENSTVÍ

Antihypertenziva

Léčba hypertenze v těhotenství je jedním z nejkontroverznějších léčebných postupů navzdory jejímu poměrně častému výskytu (10% těhotných pacientek).

Hypertenze v těhotenství :

1. absolutní hodnoty: systolický TK >140 mmHg
diastolický TK >90 mmHg
2. vzestup TK: v průběhu druhého trimestru vzestup systolického TK o >25 mmHg nebo diastolického TK o >15 mmHg proti hodnotám před početím nebo v prvním trimestru.

! Systolický krevní tlak > 169 mmHg nebo diastolický krevní tlak > 109 mmHg u těhotných musí být považován za emergentní situaci a okamžitá farmakologická intervence je nezbytná.

Komplikace hypertenze v těhotenství

- u matky : hypertenzní encefalopatie
selhaní ledvin
selhání jater
abrupce placenty

- u plodu : růstová retardace
předčasný porod
fetální úmrtí

Komplikace hypertenze v těhotenství

preeklampsie - multisystémové onemocnění, neznámé etiologie, projevující se hlavně hypertenzí a vysokou proteinurií

eclampsie - výskyt křečí v důsledku hypertenzní encefalopatie

- léčba síranem hořečnatým, diazepamem, a antihypertenzivy podávanými i.v.

Látky s přímým vazodilatačním účinkem

hydralazin, dihydralazin – aplikuje se u těžkých stavů hypertenze, většinou i. v., je doporučován v kombinaci jako lék třetí volby

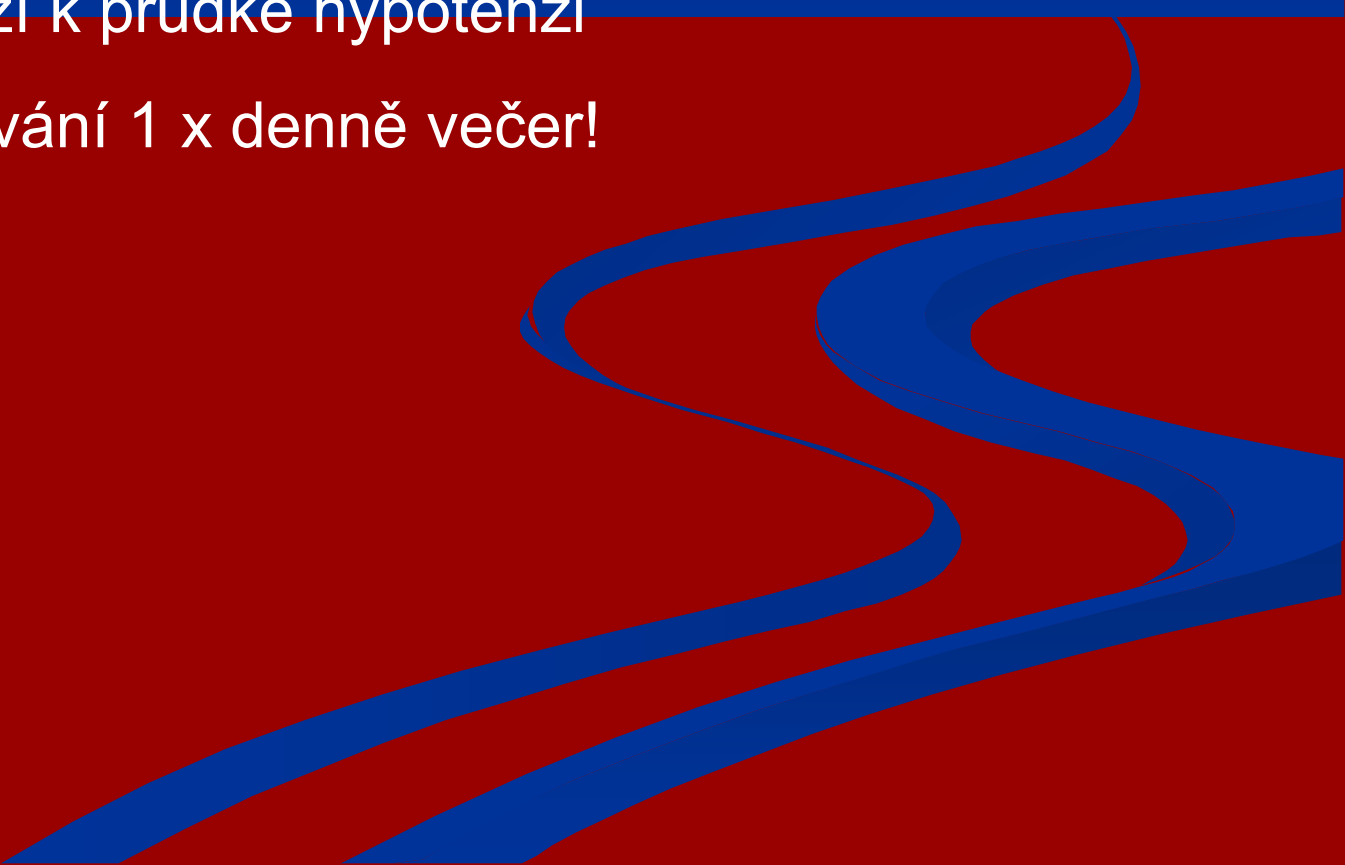
Hypotenziva s centrálními účinky

doxazosin - nebyl prokázán teratogenní účinek, ale s podáváním v těhotenství nejsou dosud zkušenosti

prazosin - existují velmi rozporuplné informace, většinou uváděna kontraindikace v těhotenství, někteří autoři jej naopak doporučují

Hypotenziva s centrálními účinky

doxazosin , terazosin

- používány i při terapii benigní hypertrofie prostaty; o jejich podání obzvláště v počátku léčby dochází k prudké hypotenzii
  - podávání 1 x denně večer!
-
- A decorative graphic consisting of several overlapping, wavy blue lines that flow from the bottom left towards the top right, set against a dark red background.

BETABLOKÁTORY

Nemají teratogenní účinky, ale jejich podávání zvláště na konci III. trimestru způsobuje hypotenzi, bradykardii u plodu, cyanózu plodu.

Skupina léčiv, která vzhledem ke svým farmakologickým vlastnostem má účinky na plod, ale nezpůsobuje malformace.

Pokud je jejich podávání indikováno, je výhodnější podávat betablokátory s ISA (pindolol, celiprolol).

BETABLOKÁTORY

Pravidla pro užívání beta blokátorů v praxi:

- a) pokud je to možné, vyhnout se podávání v I. trimestru, při podávání po druhé půli těhotenství nebyla pozorována retardace růstu plodu
- b) užívat co možná nejnižší dávky
- c) 2-3 dny před porodem jejich podávání přerušit, nebo snížit na minimum

BETABLOKÁTORY

Acebutolol, propranolol, metoprolol, trimepranol

- u těchto betablokátorů nebyla prokázána teratogenita, ale jejich podávání může způsobit vážné nežádoucí účinky (zpomalení intrauterinárního růstu, hypoglykémii...)

atenolol - betablokátor u nějž bylo zaznamenáno několik případů malformací

pindolol (betablokátor s ISA) - doporučován jako lék druhé volby

(u ***celiprololu*** není k dispozici dostatek studií)

oxprenolol - doporučován jako lék druhé volby

ALFA I BETA BLOKÁTORY

labetalol (u nás registrován pouze v injekcích)

- uváděn jako lék volby pro léčbu u těhotných
- je všeobecně doporučován k léčbě v ČR, Kanadě, Austrálii

Briggs a kol. však před jeho podáváním varuje?!

karvediol - nebyla prokázána teratogenita

- relativně bezpečné je jeho užívání ve II. polovině těhotenství

Léčiva interferující s alfa adrenergním systémem

methyldopa - centrálně působící antihypertenzivum

- lék první volby u hypertenze

- je bez nepříznivého vlivu na uteroplacentární nebo fetální hemodynamiku při krátkodobém i dlouho-dobém podávání

klonidin - jeho podávání v těhotenství se jeví jako bezpečné, nebyly zaznamenány teratogenní účinky u zvířat ani u člověka

- může však způsobit hypotenzi u novorozence.

ACE INHIBITORY

!!! Všechny ACE inhibitory jsou kontraindikovány v těhotenství a jejich podávání vede k vážným poškozením plodu a k úmrtí plodu.

ANGIOTENSIN II ANTAGONISTÉ

!!! Podávání ve druhém a třetím trimestru je přísně kontraindikováno, mohou způsobit hypotenzi a renální selhání plodu. O podávání v I. trimestru není dostatek relevantních informací.

ACE INHIBITORY

Enalapril - farmakokinetický profil léčiva předurčuje dávkování 2 x denně.

Kaptopril - 3 x denně.

Ale v praxi se velmi často setkáváme pouze z jednou denní dávkou ?!

ANGIOTENSIN II ANTAGONISTÉ

V praxi nemají jednoznačnou výhodu proti ACE inhibitorům, ale díky masivní propagaci jsou stále více předepisovány.

DIURETIKA

Řada autorů nedoporučuje užívání diuretik pro možnost redukce cirkulujícího objemu plazmy.

Obecně je ale jejich užívání v těhotenství doporučováno, pokud byla užívána k léčbě hypertenze i předtím.

Jsou doporučována pro léčbu sůl – senzitivní hypertenze.

DIURETIKA

Furosemid – není teratogenní a jeho užívání neovlivňuje tvorbu ani složení amnionální tekutiny. Může však způsobovat hypokalémii, hyperurikémii...

Indapamid – nemá teratogenní účinky, ale neexistuje dostatek zkušeností s jeho užíváním

Hydrochlorothiazid – užívání v prvním trimestru těhotenství je kontraindikováno pro možný vznik kongenitálních deformací
(pozorován pouze v jedné studii).
Při užívání ve II. a III. trimestru již nebyly pozorovány teratogenní účinky.

DIURETIKA

Spironolakton - nemá teratogenní účinky, ale neexistuje dostatek zkušeností s jeho užíváním

Amilorid - není teratogenní pro zvířata, u lidí dosud nebyly provedeny studie
- lze jej s opatrností používat

Torasemid - lze jej s opatrností používat
- neexistuje dostatek údajů o jeho teratogenitě

BLOKÁTORY Ca^{2+} KANÁLU

Obecně je lze podávat, mohou ale způsobit hypoxii plodu.

!! Při současném podávání blokátorů Ca^{2+} kanálů se síranem hořečnatým (podáván při terapii preeklampsie a eklampsie) dochází k výraznému prohloubení hypotenze a neurosvalové blokádě.

Potenciálně perspektivní skupina léčiv. Po dlouhodobějším ověření účinnosti a bezpečnosti budou pravděpodobně patřit mezi léky volby.

BLOKÁTORY Ca²⁺ KANÁLU

Diltiazem – podávání dávek do 240 mg/den bylo dle studií bez vlivu na plod, lze použít i u kojících matek

Amlodipin – nemá teratogenní účinky u zvířat. U lidí se jeho podávání nedoporučuje

Isradipin – nemá teratogenní účinek u lidí, s jeho používáním ale není dostatek zkušeností

Felodipin – byly popsány případy vážných nežádoucích účinků na plod po jeho podání

BLOKÁTORY Ca²⁺ KANÁLU

Verapamil - nemá teratogenní účinky, v těhotenství lze používat

- lze požit i u kojících matek

Nifedipin - rozporuplné informace o teratogenitě a užívání v těhotenství

- používat lze pouze v retardované formě

- *AIPLP – teratogenita ?!*

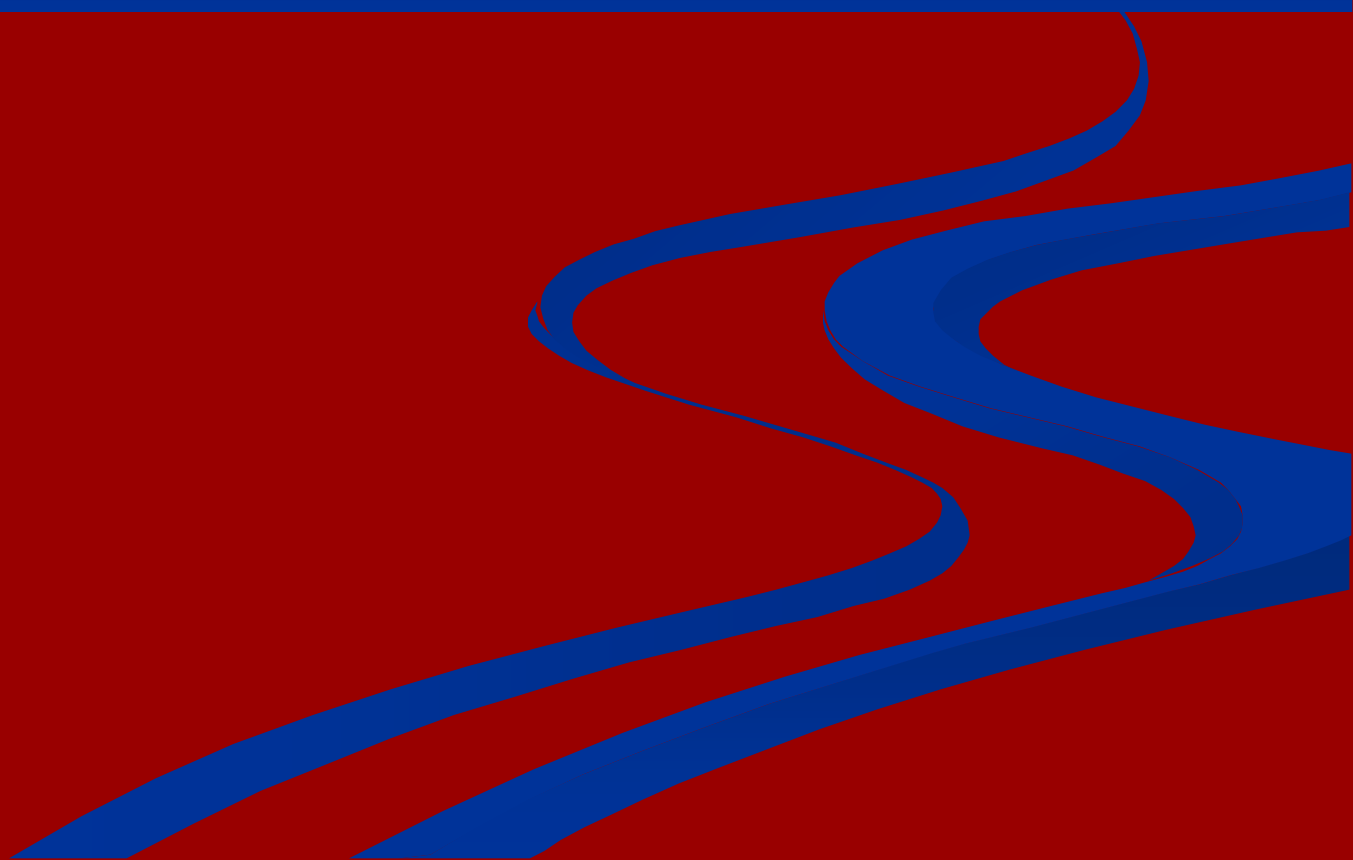
- *V Kanadě používaný jako lék druhé volby*

- *doporučen k léčbě hypertenze Českou společností pro léčbu hypertenze*

BLOKÁTORY Ca²⁺ KANÁLU

Verapamil - velmi častým nežádoucím účinkem je zácpa

Nifedipin - lék volby při záchvatu anginy pectoris a při hypertenzní krizi (nutné rozkousat či rozdrtit tablety!!!)

ANTIKOAGULANCIA

Enoxaparin, Dalteparin, Danaparoid, Heparin

- nejsou teratogenní
- v případě potřeby jsou léky první volby

Warfarin - snadno přestupuje placentou, má teratogenní účinek - není však sekretován do mateřského mléka a lze jej užívat u kojících pacientek

ANTITROMBOTIKA

Kyselina acetylsalicylová - podávání nízkých dávek kys. acetylsalicylové (60-80 mg) se doporučuje u žen s vysokým rizikem rozvoje gestační hypertenze. Ve studiích nebyl prokázán teratogenní efekt ani při pravidelném podávání 30 – 80 mg denně.

SHRNUTÍ - léky používané v našich podmínkách

Lék první volby - *methyldopa* (Dopegyt®)

Léky druhé volby

- *metoprolol* (Vasocardin®)
- *nifedipin* (Cordipin®, Cordafen®)
- *acebutolol* (Sectral®, Acecor®)

Léky podávané při hypertenzní krizi:

- *dihydralazin* i.v.
- *síran hořečnatý*

SHRNUTÍ - léky používané v zahraničí (USA, Austrálie)

Lék první volby – *methyldopa*

Léky druhé volby - *labetalol*

- *pindolol*

- *oxprenolol*

- *nifedipin*

Léky třetí volby - *klonidin + hydralazin*

(kombinace)

metoprolol + hydralazin

methyldopa + léčivo ze skupiny

léků 2. volby

SHRNUTÍ

REDUKCE HMOTNOSTI

Redukce hmotnosti může být účinná při snižování krevního tlaku u negravidních žen, není doporučována v těhotenství a to ani u obézních žen! (Restrikce kalorií vede ke snížení tuku, ale i ke snížení porodní hmotnosti. Může být také spojena s následným pomalejším růstem dětí obézních matek, které držely dietu v těhotenství).

RESTRIKCE SOLI

U těhotných žen s hypertenzí se nedoporučuje omezit příjem soli.